

Ekklesia Tilburg, 31 oktober 2021

Verbonden in geloof, hoop en liefde

Welkom

Goedemorgen, welkom hier in dit huis in de NAAM van Die Ene die we noemen met namen van eeuwen: Vader/Moeder, Zoon en heilige Geest. Amen.

Het is een beetje druk deze morgen: Hervormingsdag, Allerheiligen, Allerzielen. En dan is vannacht ook nog de wintertijd, de gewone tijd eigenlijk, weer ingegaan. Het is de tijd van het jaar waarin het donker de overhand krijgt, het licht zich terugtrekt. Vertraging, bezinning, verstillings... Wat was er, wat zal blijven, wat verdwijnt, wat zal komen? Wie, wat doet er werkelijk toe? Waarmee willen we verbonden zijn? Wie is met ons verbonden? De natuur alleen al laat ons in de herfst, tijd van oogst en kleur, tijd van verandering en versoering, eerder stilstaan bij deze vragen.

Misschien is de, een rode draad wel: verbondenheid. Met wie waren en wie nog zullen komen, met dat wat zij nalieten en dat wat wij doorgeven. In het beste geval: Geloof, hoop en liefde!

Stilte – gebed

Laten we stil worden en ons voorbereiden op wat komen gaat,
ons open stellen voor dat voortijdige licht waarin wij allen staan,
levenden en doden, heiligen, mensen van God...

ENE,

Stem ons af op uw stem
Stem ons af op uw stilte
Amen

Gedicht

Poste Restante

*Geen enkel woord
geen enkel gedicht
is hier tegen bestand mijn handen
verzenden onbestelbare
telegrammen medeleven
loketten stilte gaan
tussen ons dicht het is
bijna niet langer te dragen*

*in de vitrine van je ogen ligt
de brief die nooit werd afgehaald
vanavond weer ter inzage*

Ellen Warmond

Inleiding op lichtritueel

Deze dag zetten we in het licht wie ons voorgingen in het leven en in de dood.

Opdat zij blijven bestaan. En ook al degenen waarvan niemand de naam meer weet, die misschien zelfs in hun leven al ongenoemd zijn gebleven: ook hen zetten wij vandaag in het licht.

We blijven met hen verbonden. De dood kan daaraan geen einde maken, hoe groot gemis en verdriet ook zijn.

Je bent uitgenodigd om een kaarsje aan te steken, misschien wil je er een naam of namen bij noemen, misschien ook niet.

Overweging bij Matteüs 5,1-12 en Johannes 14, 1-6 op 31 oktober 2021

Ik las ergens dat je Hervormingsdag zou kunnen beginnen met dit citaat:

‘Na het aanslaan van zijn stellingen, verging het Luther als de mens die een wenteltrap in de toren van de kerk bestijgt. In het duister tast hij naar steun. Zijn hand vindt een touw. Hij schrikt als boven hem plotseling een klok begint te luiden.’¹

Het is één ding om ergens iets van te vinden en daar eens met iemand over te spreken, sparren heet dat tegenwoordig, misschien in kleine kring te beginnen met anders waarnemen, anders denken, anders voelen, anders geloven, anders doen. Het is heel iets anders om dat de wijdere wereld in te brengen. En als dan die klok eenmaal begint te luiden, dan kan dat geluid een eigen leven gaan leiden, de geest is uit de fles, zo iets. Onze goed bedoelde daden kunnen ook ongewenste gevolgen hebben: breuk, afscheiding, splitsing, conflict. De kerkgeschiedenis laat het ons zien.

Die man uit Nazareth... had hij enig idee van wat er zou kunnen gebeuren toen hij rond begon te trekken om op te roepen tot bekering, om te getuigen van zijn band met de ENE die voor hem als een vader was? We horen Jezus vandaag zeggen dat hij naar het huis van zijn Vader zal gaan. Hij zegt het kort nadat Judas vertrokken is om hem te verraden. Deze uitspraak wordt veelal opgevat als een andere manier om te zeggen dat hij naar de hemel gaat. En het is een troostrijke gedachte, onbetwist, en ook dat daar voor ons een plaats zal zijn.

Maar de enige andere keer dat de uitdrukking ‘het huis van mijn Vader’ in het Johannesevangelie voorkomt, gaat het over de tempel in Jeruzalem, wanneer Jezus de handelaars en geldwisselaars verjaagt. Het is dus veel waarschijnlijker dat ook vandaag ‘het huis van mijn Vader’ verwijst naar die tempel. Echter: in Johannes’ tijd is die tempel al verwoest.

Voor de evangelist is Jezus de nieuwe tempel, want God woont in hem. Dus daar waar mensen in gemeenschap met Jezus bij elkaar komen zijn zij in die tempel en zien zij God. Vandaar dat Johannes kan schrijven: ‘Niemand kan bij de Vader komen dan door mij’. Het ‘huis van de Vader’ is geen plaatsaanduiding, maar gaat over relaties: tussen God en Jezus, tussen Jezus en mensen, tussen God en mensen. Het is een manier van zijn, van leven in verbinding met elkaar.

En die wordt in de Zaligsprekingen heel concreet beschreven: gerechtigheid, barmhartigheid, nederigheid, troost, vrede stichten, zachtmoedigheid, staan voor de goede zaak. Dat is kerk zijn en dat heeft een uitstraling naar de wereld. Want het gaat uiteindelijk om die hele wereld, die hele schepping,

---

¹ Het komt van Willem Kooiman, geboren in een hervormd milieu, overgestapt naar de evangelisch-lutherse kerk, predikant en hoogleraar, en in zijn tijd (eerste helft 20^e eeuw) een Lutherkenner.

niet alleen om je eigen bubbel. Eenvoudig is het niet om zo te leven. Maar: je mag erop vertrouwen dat Jezus en dus God blijvertjes zijn. Dat wordt zo mooi gezegd in het lied waarop 'Als tussen licht en donker' gebaseerd is: 'Von Gott will ich nicht lassen, denn er läßt nicht von mir'. Ik laat God niet los, want hij laat mij niet los. Zij laat immers nooit varen het werk van haar handen.

Hervormingsdag gaat – denk ik – over breken met het oude omwille van nieuwe verbinding met de bron. **Allerheiligen en Allerzielen** gaan bij uitstek over continuïteit. Er is een vertrouwen gegroeid, dat er een gemeenschap is van wie toegewijd zijn aan God en Jezus Christus. In díe zin zijn zij heilig: dat wil zeggen: apart gezet, door die toewijding. Van die gemeenschap, het lichaam van Christus, blijf je deel uitmaken, ook wanneer je gestorven bent. Verbondenheid dus: van generatie op generatie geloof, hoop en liefde proberen te leven en door te geven, telkens anders, telkens hetzelfde.

De vraag is of we ons hieraan willen toewijden in ons dagelijks leven, of we deel willen uitmaken van die gemeenschap van heiligen. Want het is niet zonder prijs...

Toon Tellegen schreef:

*Er lopen heiligen op straat.
Ze zijn te herkennen aan hun onopvallendheid,
aan hun onzichtbare mantels van een oneindige kostbaarheid
die losjes om hen heen wapperen,
en aan hun verdriet.*

*Als we ze tegenkomen lopen we ze voorbij.
Maar we horen iets ruisen.
Als we omkijken zien we dat ze zich losmaken van de andere mensen,
hun pas versnellen, zijstraten inslaan.
Overal staan mensen stil en kijken om.*

*We moeten nu zelf een zijstraat inslaan,
maar we durven niet,*

*Zo raken we steeds verder van huis,
we zullen spoedig verdwalen,*

*zo zullen we elkaar ontmoeten, in de regen,
in de nacht.*

Heiligen slaan zijstraten in, ze nemen de weg die leidt naar hun bestemming: aan God toegewijd leven. En ze zijn verdrietig. Waar zouden ze verdrietig over zijn, die heiligen van Toon Tellegen? Omdat hun keuzes ongemak kunnen opleveren? Omdat ze zich soms los moeten maken van andere mensen? Omdat de toewijding aan God conflicteren kan met de wereld zoals ie is, of met de verwachtingen van anderen, of van jezelf? Omdat toewijding onrust geeft, een voortdurend zoeken is om plaats te maken voor God, voor de belofte, het visioen?

Geen wonder dat het geen gemakkelijke keuze is, die toewijding aan God. Maar... als we nog geen zijstraat durven inslaan, als we verdwalen, verder van huis raken: we zullen elkaar ontmoeten, in de regen, in de nacht. Misschien om alsnog en samen een zijstraat in te slaan.

Dat het zo mag zijn...

Voorbeden

Zingen: Kyrie Eleison

ENE,

Wij bidden voor de heiligen in deze wereld:
mensen die een zijstraat durven inslaan
mensen die Gods handen en voeten zijn
profeten, klokkenluiders, verbinders

Laat hen onvermoeibaar doorgaan

Zingen: Kyrie Eleison

ENIGE,

Wij bidden voor wie geloof, hoop en liefde ver weg lijken
voor wie de moed in de schoenen gezakt is
voor wie zo verdrietig is dat het leven gestopt lijkt
voor wie zo boos is dat het leven alleen nog conflict is

Geef dat uw Licht hen doorschijnt

Zingen: Kyrie Eleison

EEUWIGE,

Wij bidden voor onszelf
hulpelozen en hopelozen,
zekerweters en twijfelaars,
zoekers en zieners
gedreven door het verlangen naar
verbondenheid in geloof, hoop en liefde

Blijf ons bemoedigen om toegewijde mensen te worden

Zingen: Kyrie Eleison

Amen

Afsluiting en zegenwens

Kom, nog één gedicht dan, of eigenlijk een gebed:

Nu de herfst de dagen binnenkruipt

*en de nevel woont op het veld,
nu de avond zich vroeger verspreidt in de boomgaard
en de nacht zich verdiept boven het dak*

*Leer ons eerbied voor de stilte
Geef ons achting voor de duisternis
Neem onze schuwheid weg voor de eenzaamheid*

*Want alles wat gebeurt,
de gang van de seizoenen
de reis door de dagen,
het krimpen van het jaar,
in alles ligt het geheim van de weg.
De weg die wij gaan door de jaren,
de gang die ons voert tot de dood,
het geheim van het licht in de dingen,
de adem van engelen in de nacht.*

*Doe ons open voor dieper dan wij
Leer ons horen en zien met de ziel
Nader ons in het holst van de nacht
Geef ons vleugels in het licht*

Catharina Visser

Laten we gaan staan als het kan...

Moge de EEUWIGE ons zegenen en ons behoeden
Moge Zij haar aangezicht over ons verheffen en ons genadig zijn
Moge Zij haar gelaat naar ons keren en ons – altijd weer – vrede geven.
Amen